

Interview s Micugi Saotome senseiom

*z anglického originálu, ktorý uverejnil Aikido Today Magazin,
preložila Iveta SUDOROVÁ*

ATM – *Sensei zdá sa, že sa znovuobnovil záujem o programy uči deši. Čo presne znamená byť uči deši?*

Saotome – Uči deši nie sú iba študenti, ktorí spia na žinenkách. Ich tréning je cvičenie disciplíny, nie iba štúdium techniky. Systém uči deši je podobný vnútornému systému pre doktorov. Uči deši žijú a spia v dodžo, takže môžu študovať 24 hodín denne. Veľa foriem služieb je nevyhnutnou časťou ich tréningu. Niektorí ľudia používajú termín „učí deši“ veľmi voľne – ako oslovenie pre každého študenta, ktorí spí na žinenke, ale toto nie je význam, ktorý to znamená pre mňa.

ATM – *V minulosti ste vyslovili pochybnosti o tom, či skutočný uči deši systém môže existovať aj dnes. Čo leží za týmito pochybnosťami?*

Saotome – Skutočný uči deši program znamená 24 hodín práce každý deň na strane učiteľa aj študenta. Zamestnaný ľudia by museli nechať zamestnanie, aby sa mohli stať uči deši. A je veľa ďalších vecí, ktoré vyžadujú učiteľovu pozornosť: stravovanie študentov, ich ubytovanie v dodžo (alebo blízko neho) a podobne. Veľa ľudí ma žiadalo, aby som zaviedol systém uči deši v mojom dodžo, ale ja to nebudem robiť. Nemám príležitosť, alebo zdroje, ktoré by som potreboval, aby som sa mohol starať o skutočných uči deši. Mám veľmi blízkych študentov, ale nie sú presne, ako uči deši. Nedávno žil jeden môj študent v dodžo – uči deši v americkom štýle. Keď som po prvý krát prišiel do USA, Hiroši Ikeda vykonával postavenie uči deši, cestoval so mnou a podobne. Ale časy a kultúra sú veľmi rozdielne od vtedy, ako som bol študentom O-Senseia a nie som si istý, či skutočný uči deši systém môže ešte existovať.

ATM – *Pred chvíľou ste povedali že tréning uči deši zahŕňa veľa foriem služieb. Čo ste mysleli pojmom služby? Sú to veci ako ukážky na seminároch, dopraviť učiteľa na seminár, vziať na seba úlohu uke pre učiteľa, zložiť učiteľovu hakamu, nosiť jeho batožinu?*

Saotome – To všetko sú elementy služieb, ale je ich oveľa viac – napr. čistenie dodžo a servírovanie čaju pre hostí.

ATM – *Môže mať uči deši život mimo dodžo?*

Saotome – Keď som bol O-Senseiovým uči deši nemohol som mu povedať „Prepáčte mi, Sensei, ale nemôžem ísť na seminár“ alebo „Ospravedlnite ma na dnešnej hodine, Sensei, mám schôdzku.“ Ako uči deši som mal voľné dni, ale tiež som mal pravidelný denný rozvrh.

ATM – *Poviete nám, ako ste sa stali uči deši?*

Saotome – Keď som si uvedomil, že chcem byť uči deši, porozprával som sa s Došu (Kišomaru Uešiba). Keď nebol uči deši, stále pracoval vo firme mimo dodžo. Jediným uči deši bol Tamura sensei, ktorý začal štúdium aikidó 3 mesiace predou mnou. Chcel som byť uči deši, ale uvedomil som si, že Došu si to nemôže dovoliť – že nemá taký príjem, aby sa mohol starať o mňa. Išiel som do Kjóta a asi 3 roky som sa učil aikidó a ďalšie veci v škole. Keď som sa vrátil späť do Hombu dodžo, musel som čakať ďalšie 2 roky. To, že som sa stal uči deši bolo zlomovým bodom v mojom živote. Ak by som sa nestal uči deši, môj život by bol teraz veľmi odlišný. Keď som začal ako uči deši, Došu vyučoval ráno a večer pre pár študentov. Samozrejme dnes je tatami v Hombu dodžo kompletne zaplnená. Ale vtedy, keď bolo na žinenke 10 študentov, Došu hovoril „Dnes máme veľa žiakov.“ O-Sensei a Došu boli dôležitý pre rozvoj a expanziu aikidó. Ale tiež by sme si mali pamätať prácu veľa uči deši – zahŕňajúc Tamura sensei, Yamada sensei, Kanai sensei, Sugano sensei, Chiba sensei a ďalších, ktorí položili základy pre súčasne aikidó po 2. svetovej vojne. Nanešťastie teraz už nespolupracujeme. Ale títo ľudia sú moji bratia, máme spoločnú minulosť.

ATM – *Keď spätne rozmýšľate o rokoch strávených ako uči deši, na aké spôsoby vyučovania si spomínate?*

Saotome – S O-Senseiom sme necvičili iba na žinenke. Okrem tréningu na žinenke ma viedol v rôznych iných veciach. Kvôli tomu som aj napísal knihu aikidó a Harmónia prírody a dúfam, že niekedy napíšem ďalšiu knihu o tom, čo som sa naučil od O-Senseia. Možno stále nerozumiem tomu, čo mi hovoril, ale pokúšam sa. Som veľmi šťastný, že som s ním zažil takú skúsenosť. Myslím si, že ďalší O-Senseiovy uči deši by hovorili podobne o ich vlastných skúsenostiach. Ale niekedy si myslím, že ďalší uči deši videli skúsenosti z inej perspektívy ako ja. Z týchto rozličných uhlov pohľadu by mohla byť napísaná zaujímavá kniha. Všetci máme veľmi zaujímavé spomienky. Budú naše spomienky na O-Senseia stratené, keď zomrieme? Nezáleží na rozdieloch. Hodnotu majú naše skúsenosti ako uči deši.

ATM – *Mal O-Sensei uči deši pred vojnou?*

Saotome – Áno, ale pred vojnou boli skúsenosti trochu rozdielne. Trénoval iných uči deši. Myslím, že veľa z nich pochádzalo z bohatých rodín a mnohí cvičili iba krátko – 1 alebo 2 mesiace.

ATM – *Mali aj iné tradičné Japonské umenia: Čajový obrad, alebo Karate-do uči deši systém?*

Saotome – Áno. Ako aikidó, mali tiež systém, ktorý je veľmi dôležitý. Disciplíny sú venované študentom. Niekedy sú pobláznené. Napríklad musia žiť bez hocijakého príjmu. Keď som bol uči deši, nikto nevedel čo pre neho chystá budúcnosť, ale stále sme v ňu verili.

ATM – *Vy a ďalší O-Senseiovy uči deši ste vytvorili budúcnosť aikidó.*

Saotome – Áno, chodili sme von, najskôr v Japonsku a potom do ďalších krajín aby sme spopularizovali aikidó a podporovali jeho rozvoj. Veľa z O-Senseiových uči deši zasialo semeno (samozrejme spolu s Došu) a teraz tieto semená rastú. Aikidó teraz získava popularitu. Ale v začiatkoch veľa z nás zažilo veľmi ťažké časy prostredníctvom uči deši. Prišli sme do neznámych krajín a začali bojovať znova. Boli sme pionieri.

ATM – *Čo si myslíte, že sa stane so systémom uči deši v Japonsku teraz?*

Saotome – Podľa môjho názoru systém uči deši už neexistuje – nie systém, ktorý sme poznali. Naša doba bola iná.

ATM – *Mohli ste mať prácu mimo aikidó, ako učiteľ alebo inžinier. O-Senseiovy ďalší uči deši majú tiež vlastné skúsenosti a talenty. Ale vy ste si vybrali robiť toto. Určite ste neočakávali, že zarobíte veľa peňazí...*

Saotome – „Akú budúcnosť máš v aikidó?“ pýtala sa moja rodina. „Ved' vieš, že tam nič nezarábaš. Aké máš istoty? Sú iné veci, ktoré môžeš robiť. Prečo si vybral byť uči deši?“ Odpoveď je, že som veľmi túžil po spôsobe života, ktorý aikidó prináša – cestu venovania sa a oddanosti. Určite som si nevybral byť uči deši, pretože som chcel byť bohatý alebo mať plnohodnotný spoločenský život. Veľmi málo ľudí teraz rozumie čistote ducha, venovaniu sa, ktoré existovali v predchádzajúcej dobe. Všetci z nás, ktorí priniesli aikidó do Ameriky a Európy bojovali proti chudobe a ťažkostiam za niečo, čo sme považovali za veľmi dôležité. Začínali sme v malých dodžo – s malým množstvom študentov. Niektorí z nás spávali v dodžo. New York Aikikai a New England Aikikai ešte neboli založené. Museli sme stavať, stavať, stavať. Kto mal tú odvahu? Iba ľudia ktorí sa na 100% venovali Aikidu. Veľa ľudí teraz vidí vo vedení dodžo alebo v programe uči deši spôsob ako zarobiť peniaze. Rozumiem, prečo sú iní učitelia nahnevaný na tento prístup a ja zdieľam ich pocity. V začiatkoch si žiadny z O-Senseiových uči deši nemyslel, že účelom dodžo je zarobiť peniaze. Dodžo existovalo kvôli tréningu. Komercializácia aikidó hnevá tých z nás, ktorí tvrdo pracovali a veľa obetovali bez pomyslenia na zisk. Teraz je aikidó populárne, niektorí ľudia zabudli jeho skutočnú podstatu a chcú iba zarábať. Hovorím, že ak to je to, čo chcú, mali by robiť iné podnikanie.

ATM – *V predchádzajúcich rozhovoroch ste povzbudzovali aikidó učiteľov, aby sa učili, ako viesť a riadiť ich dodžo obchodným, profesionálnym spôsobom. Zmenili ste názor?*

Saotome – Nie. Komercializácia nie je to isté ako profesionalizmus. Ak je jediným osobným zámerom zarábať peniaze, dodžo tej osoby môže prosperovať. Ale profesionalizmus má iný hlbší význam. Byť profesionálnym aikidó učiteľom znamená obetovať sa, vytvárať jedinou najvyššiu prioritu, venovať sa umeniu, prispieť do aikidó filozofie. Myslím si, že aikidó školy majú podobnú funkciu ako kláštory a učitelia aikidó sú ako mnísi, alebo duchovní. Koľko ľudí otvára kostoly, aby zarábali peniaze?

ATM – *O-Sensei a Došu mali vo svojom úsilí uči deši, aby im pomáhali. Ak sa ľudia chcú venovať aikidó teraz, nepotrebujú podobný systém podpory?*

Saotome – Hovoríte o niekom kto je, povedzme, šodan? Keď učiteľ tohto stupňa vytvorí program pre vnútorných študentov, bolo by smiešne nazývať to uči deši program.

ATM – *Ale ak učitelia na vyššom stupni chcú založiť uči deši program dnes, je niečo, čo im v tom zabráni?*

Saotome – Založenie programu uči deši dnes v USA by bolo veľmi zložitú, ak nie nemožné. Ak tu povie sensei študentovi, aby niečo vyčistil, študent sa opýta „Prečo?“. Študent dokonca môže odpovedať: „Hej, nie som otrok!“. Americká kultúra je iná ako Japonská. Takže aj systém by mal byť iný. Ako som povedal, starý systém teraz nemá ekonomický zmysel. Tiež ľudia majú teraz inú mentalitu. Napríklad ani mladý Japonec nerozumie významu vzťahu sempai/kohai. Tento pojem pochádza z veľmi rozdielnej kultúry. Dnešní študenti nemajú trpezlivosť ani sa tomu nevenujú. Predpokladám, že moderný študent si nájde učiteľa, o ktorom si myslí, že je dobrý a preto k nemu chodí. Ak sa jedného dňa učiteľ nahnevá, študenti ho môžu navždy opustiť. Ak by sa Američan stal O-Senseiovým uči deši, nevydržal by viac ako pár dní.

ATM – *Máme sklon myslieť si, že O-Sensei je milý starý pán. Nahneval sa už vo svojom deshi?*

Saotome – Veľmi dobre si pamätám ako sa O-Sensei nahneval na mňa. Nebol som veľmi šikovný na rozdiel od ostatných uči deši. Takže sa mi zdalo, že sa na mňa hnevá oveľa viac, ako na ostatných.

ATM – *Pred chvíľou ste vymenovali pár dôvodov, prečo by bolo zložitú zaviesť program uči deši v USA dnes. Predpokladáte, že sme sa úplne vzdali tejto možnosti?*

Saotome – Nie. V systémoch uči deši sú prvky, ktoré sú dôležité. V Amerike a Európe sa ľudia učili umenia tak, že ich majster vzal do učňovstva. Napríklad výrobe huslí sa učili u majstra husliara. V tradičnej výučbe vychádza profesionalizmus zo systému disciplíny – systému uči deši.

ATM – *Aký druh disciplíny je vhodný do našej doby a kultúry ak to nie je tradičný systém uči deši? Čo môžeme urobiť, aby sme podporili profesionalizmus v modernom Americkom aikidó?*

Saotome – Nie som si istý – ale stále verím, že budúcnosť aikidó závisí na existencii profesionálnych učiteľov aikidó, ktorý majú viac než len technické znalosti. Musia vedieť komunikovať na zodpovedajúcej úrovni s

profesionálmi z politiky, akademickej obce a obchodu tak, aby aikidó mohlo napredovať. V minulosti možno stačili technické znalosti, ale časy sa zmenili. Dnešná autorita aikidó šihan musí byť porovnateľná s univerzitným profesorom – alebo dokonca vyššia. Hoci je aikidó v podstate bojové umenie, nie je to len bojové umenie. Ako budó, súviselo tiež s filozofiou, ľudskými vzťahmi, so spoločnosťou a s okolím. Tak som to pochopil ja. Poznávanie techniky bojových umení je limitované. Ľudia chcú vedieť vychádzať s druhými, vedieť riadiť obchod a tak ďalej. Podľa môjho názoru by systém uči deši by nemal byť pre ľudí zo škôl. Predpokladom pre uči deši sú nejaké skúsenosti z inej práce. Skúsenosť tohto druhu je rozhodujúca – pracovanie, komunikácia s inými, riadenie. Bolo by veľmi nebezpečné urobiť stredoškolačka, alebo vysokoškolačka profesionálnym aikidó učiteľom. Viete si predstaviť, že sa náhle stane senseiom? Učiteľ potrebuje mať znalosti bežného života. Nie som si istý, či by mal byť systém uči deši v Amerike aj dnes. Je tu iná kultúra a preto je potrebný aj iný prístup. Pre aikidó, aby v budúcnosti prekvitalo, je vždy potrebné odborné vzdelanie nejakého druhu.

ATM – *Ako ste povedali, systém uči deši potrebuje správneho učiteľa pre správnych študentov.*

Saotome – Áno. O-Sensei alebo Došu boli schopný viesť uči deši systém, ale nie ja. Učiteľ musí prevziať zodpovednosť za živobytie svojich študentov. Nemôžem podporovať 10 študentov. Mal som veľké šťastie, že som našiel O-Senseia a Došu. Moji učители boli veľmi dobrý ľudia. Ak by to tak nebolo, nikdy by som sa nestal uči deši. Študoval som džudo a iné bojové umenia, ktoré ma zaujímali – ale nikdy som nenadobudol rozhodnutie, ktoré by som potreboval, aby som sa stal uči deši v týchto umeniach.

ATM – *Keď posudzujete dnešné svetové aikidó – zväčšovanie organizácii, rivalita. Čo si myslíte, že sa stane s aikidó v budúcnosti?*

Saotome – Veľa ľudí sa ma pýta túto otázku. Ale budúcnosť aikidó nie je môj problém. Je to váš problém. Nemyslíte? V USA je veľa organizácii, ale všetky majú spoločné korene. Všetko ich vedie späť do Hombu dodžo, a viacerí majú svojich šihanov z radov O-Senseiových uči deši. My – šihanovia – možno vymizneme. Potom bude rad na vás. Takže sa musíte učiť, ako sa zaradiť do politických procesov. Ľudia kritizujú aikidó organizácie, alebo skupiny, ale ako by mohli spolu pracovať bez nich? Predstavte si rôznych učiteľov – miestnych kráľov – jeden kráľ južnej Kalifornie, ďalšieho kráľa severnej Kalifornie, ďalšieho kráľa Chicaga a ďalšieho Floridského kráľa. Čo by sme potom robili? Americké aikidó sa nikdy nezjednotí do jednej organizácie, ale stále máme zastrešujúcu organizáciu ako US Academy of Science. Štruktúra tohto druhu môže byť voľnejšia. Cez takú štruktúru si môžeme vymieňať skúsenosti a harmonicky spolupracovať, čo je cieľom.

ATM – *Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že vytvoriť takú štruktúru vyžaduje veľmi dobré diplomatické skúsenosti.*

Saotome – Áno. Vyžaduje to veľa múdrosti, trpezlivosti a dôvery. Je veľmi ťažké spojiť rozdielnych ľudí a postaviť pokojnú spoločnosť – veľmi ťažké.

Ale aikidó nie je filozofia, je to aplikovanie filozofických princípov do skutočnosti, do systému. A to vyžaduje obetovanie sa a ťažkú prácu. Chcem vyjasniť, že sa nepokúšam o nič politické. Moje poslanie je prijať a trénovať členov ďalšej generácie ako to O-Sensei urobil so mnou – odovzdať O-Senseiov dar ďalšej generácii. Organizovanie nie je moja zodpovednosť. Otázka, ako sa Aikidisti idú zjednotiť je otázkou ďalšej generácie.

ATM – *Jedným z bodov, aby sme úspešne zodpovedali túto otázku úspešne, je že členovia ďalšej generácie budú potrebovať široké vzdelanie ktoré siaha ďaleko za znalosti potrebné pre tradičné aikidó.*

Saotome – Áno. Niektorí politici nerozumejú environmentálnemu systému a niektorí obchodníci nerozumejú ľudskej psychológii. Ale taká úzka špecializácia veľa neznamená. Preto je mojím snom, aby aikidó učitelia rozširovali svoje vedomosti. Samozrejme, že technika je dôležitá, ale aikidó učitelia by sa nemali toľko starať o technické znalosti. Mali by viac rozmýšľať o osobnom rozvoji, ľudských skúsenostiach a pozitívnom prístupe. Mali by klásť pozornosť na veci, ako lepšie riadenie, bezpečnosť a spoločenstvo. Mojím snom je zmeniť obraz aikidó učiteľa. Niektorí ľudia v bojových umeniach majú veľmi blízko k postaveniu mimo spoločnosť, čo je zlá vec. Ale ja chcem, aby aikidó učitelia boli známi pre svoju profesionalitu, ako ľudia so skutočnou víziou a so svojou funkciou v spoločnosti. V minulosti možno kostoly spájali ľudí, ale teraz majú sklon nás rozdeľovať. Moslimovia nechodia často do kresťanských kostolov, a kresťania nechodievajú do židovských chrámov. Keď rozdielny ľudia žijú v rovnakom meste, kde sa môžu stretnúť? Iba v aikidó dodžo. V aikidó dodžo sa stretáva veľa ľudí s rôznym pôvodom, hľadajúc niečo. Preto sa nemôžeme vzdať aikidó princípu musubi – princípu zjednotenia. Aikidó ponúka v dnešnej spoločnosti niečo unikátne a hodnotné.